

LEP VRT

jesen 2017

& naravna lekarna

JAVORJI

Šele ko jih zazebe,
se obarvajo

Po kostanj najprej na vrt,
nato v žerjavico

5 nasvetov
za zdrav mehur

Krizantema za dober tek

ZELENJAVNI VRT
Zasnujte ga
kot gibanico



Piše: Kristina Ravnjak

Jesenski okras

Barvitost, ki kipi iz loncev





FOTO: Blumenbüro Holland



FOTO: Flower Council Of Holland



FOTO: Floradania

zgoraj

Jesenska vresa potrebuje kislo prst in dolgo ohranja privlačen videz. Zato jo lahko uporabite za popestritev stenske niše ali mizice na terasi.

zgoraj

Ciklami odstranjujte uvele cvetove in liste. Zalivajte šele, ko se zemlja rahlo izsuši, listov in gomolja ne vlažite. Najdlje zdržijo v hladnem notranjem prostoru.

zgoraj

Paprikastoplodni krompir (*Solanum pseudocapsicum*) ni za uživanje, zato pa je za občudovanje vse do prve slane.

Rastline za jesenske nasade v loncih

	Ime rastline	Značilnosti	Priporočila
Značaj zimzelenega	plazeča trdoleska (<i>Euonymus fortunei</i>)	več sort - barv listov, nekateri se pozimi rdečkasto obarvajo	nezahtevna rastlina
	bršljan (<i>Hedera helix</i>)	več sort - barv listov, poganjki so usmerjeni navzdol	nezahtevna rastlina
	okrasni brin (<i>Juniperus sp.</i>)	več različic po obliki in barvi	manj zalivanja, sadimo v večje lonce
	rdečelistni mleček (<i>Euphorbia amygdaloides</i> 'Purpurea')	rdeči mladi listi, ostali na jesenskem soncu lepo potemniijo	manj pogosto, a izdatnejše zalivanje, lahko se obdrži kot trajnica
	timijan (<i>Thymus sp.</i>)	gosta rast, številne sorte	nezahteven, manj zalivanja
	okrasne trave, kolmeži in šaši (<i>denimo Acorus gramineus</i> 'Ogon')	ozki listi za svetlost in razgibanost nasada	listi se počasi sušijo, a ohranijo teksturo
	mačehe (<i>Viola hy.</i>)	obilo sort - barv cvetov	če so izpostavljene dežju, so sorte z manjšimi cvetovi manj težavne
Cvetoče	krizanteme (<i>Chrysanthemum sp.</i>) in jesenske astre (<i>Aster dumosus</i>)	za učinek razkošnosti	zelo lepe do močnejše slane
	hermelike in homulice (<i>Sedum sp.</i>)	zvezdasti cvetovi v socvetjih, veliko sort - med seboj se razlikujejo po višini, obliki, barvi listov in cvetov	niso zahtevne, manj zalivanja
	jesenska vresa (<i>Calluna vulgaris</i>)	razne sorte, na voljo tudi barvano cvetje	kisel pH-prsti
	ciklame (<i>Cyclamen persicum</i>)	razne barve cvetov	zalivamo, ko se zemlja rahlo izsuši, listov in gomolja ne vlažimo; najdlje zdržijo v hladnem notranjem prostoru
	jesenske/japonske vetrnice (<i>Anemone sp.</i>)	več barv, cvetni koški na dolgih steblih se zibljejo v vetru	za v lonce so primernejše nižje sorte
Druge zanimivosti	krilata trdoleska (<i>Euonymus alatus</i> 'Compactus')	grmovnica, na soncu rdeča barva listov zažari, nato ostane zanimivo lubje vej s "krilci"	sadimo v večji in odporen lonec, spodaj zasadimo enovito zeleno podrast, listje odpada
	pritlikavi okrasni pelin (<i>Artemisia schmidtiana</i>)	ena najbolj svetlo sivih okrasnih rastlin	poganjki pozimi odmrejo
	iskrivka (<i>Heuchera sp.</i>)	več sort - barv listov, za ustvarjanje kontrastov	nezahtevna, kasneje jo lahko presadimo na vrt
	črna kačja brada (<i>Ophiopogon planiscapus</i> 'Nigrescens')	zelo temni suličasti listi in okrogli plodovi, zimzelena	potrebuje manj zalivanja
	pernejca (<i>Pernettya mucronata</i>)	rožnati okrogli plodovi, zimzelena	zahteva kisel pH in stalno vlažna tla
	paprikastoplodni krompir (<i>Solanum pseudocapsicum</i> 'Jupiter')	oranžno-rdeči plodovi in temno listje, lepo se ujame v motiv z večjimi bučami	ni za uživanje, zdrži do prve slane

Jesen zaradi svoje barvitosti velja za drugo pomlad. Različne barvne kombinacije in prevladujoči ognjeni odtenki rastlin v izdihu poletja so v marsikaterem kotičku vrta ali parkovne ureditve zares navdihujoči. Za nekaj prelestne jesenske barvitosti lahko poskrbimo tudi z rastlinami v posodah.



Na balkonih, terasah, v predhišnem vrtu ali celo na delovnem mestu in v drugih kotičkih, ki jih urejate nekoliko bolj sezonsko, imate lepo priložnost, da kdaj pa kdaj preizkusite kaj novega. Morda celo kaj neobičajnega, če se ne želite držati tega, kar vam že kot na dlani in skladno s svetovnimi hortikulturnimi trendi ponujajo v boljših vrtnih centrih.

Dopolnitev vrta kot celote

Cilj omenjenih in običajno manjših jesenskih ureditev je lahko le popestritev celostne strukture vrta ali širše okolice objekta. Še tako skrbno izbrane kombinacije rastlin, posajenih v lonce, zaradi zaostrenih rastnih razmer in potrebe po takojšnjem učinku okrasne vrednosti načrtovanega ambienta ne zdržijo dlje kot le nekaj tednov ali morda mesecev. Ključnega pomena za trajnost nasada je torej, kakšne posode izberete, kako boste poskrbeli za ustrezno vlažnost prsti in kakšne kombinacije rastlin ter drugih uporabljenih elementov si želite.

Kakšno je ozadje?

Pri urejanju jesenskih zasaditev v posodah, zabojčkih, košarah in podobno najprej očistite predvideni prostor nove ureditve. Oglejte si obravnavani kotiček nekaj korakov stran in se na podlagi širše slike odločite za prevladujočo simbolno informacijo nasada in njegovo barvo.

Navadno gre za poudarek vhoda, preprost opomin v smeri gledanja, da je tudi jesen lepa, ko za nekaj trenutkov posedite na terasi, ali pa s takim nasadom načrtovano zakrijete kakšno malenkost, ki očem ni najbolj prijetna, ustvarite zaslone proti vetru in podobno. Ker gre za manjše ureditve, je točka gledanja oziroma opazovanja prav tako pomembna kot to, kakšno je prevladujoče ozadje nasada, ki ga oblikujete. V odnosu do teh razmislekov izbirajte barve in teksture ter postavitev izbranih elementov (posod in rastlin), ki gradijo naš mali vrtni motiv.

Prava posoda

Če imate malo prostora, je razmislek o pravih posodah temeljnega pomena, saj jih lahko vedno znova uporabite tudi, ko rastline v celoti zamenjate, naložba v večjo kakovost oziroma trajnost pa se ob ustreznem ujemanju z izbranim ozadjem hitro poplača. Vrtni centri v tem času ponujajo širok nabor rastlin in loncev za jesenske zasaditve, zato boste

levo

Na balkonih in terasah si lahko uredite čisto poseben vrtiček, ki ga zasnujete z lesenimi zabojčki, v katere razvrstite jesenske astre, lončne krizanteme in druge posodovke. Zasaditve lahko v različnih letnih časih poljubno spremenite.

desno

Mini mačehe imajo zelo odporne cvetove in ostanejo kljub dežju in drugim vremenskim vplivom precej privlačnejše kot njihove velikocvetne sestre.

zlahka našli kaj, kar vam bo všeč, pobrskate lahko tudi po podstrešju in kleti, kjer se bo morda našlo kaj zanimivega, to z morebitnim nakupom le še dopolnite. Tudi dovolj velik neuporabljen škaf ali škorenj je lahko "posoda" za preprost in neobičajen vrtiček v malem.

Največ navdiha in ustvarjalnosti, predvsem pa pazljivosti do ustvarjenega ravnotežja, bo od vas zahtevala ureditev, kjer v močnejših barvah z rastlinami kombinirate več "neživih" elementov, kot so lonci, jesenski pridelki in drugo okrasje. Pazite na različnost in ujemanje tekstur ter barvnih kombinacij, ki jih določite po svojem občutku in v izbranem razmerju.



Izbor rastlin in trajnost nasada

V izbrano posodo lahko posadite eno vrsto in sadiko rastline ali pa tudi več. Manj rastlin v posodi poudari samo obliko in barvo posode, pisani nasadi in kombinacije trajnih in enoletnih rastlin pa pripovedujejo o tem, da vam je jesenski čas še posebno pri srcu. Posode navadno zasajamo gosteje, kot če bi izbrane rastline sadili na gredico. Glede na razpoložljiv prostor in situacijo morate sami presoditi, ali boste rastline zasadili nekoliko redkeje in jim tako dali več prostora za razrast, ali bo njihova okrasna vrednost po nekaj tednih morda tako ali tako zamenjana s čim novim. Če pripravljate motiv, katerega zanimivost želite ohraniti tudi v zimске mesece, za osnovo izberite nekaj zimzelenih oziroma vedno zelenih rastlin. Za tak motiv raje izberite večje in trpežnejše lonce ali vse skupaj uredite kar v okviru nove gredice pred vhodom oziroma v neposredni bližini terase. Dodate lahko tudi nekaj spomladanskih čebulic in vaše delo bo z izjemo zalivanja in malenkostnega čiščenja praktično do pomladi opravljeno.

Sajenje in nega

Pri sajenju v posode uporabljajte dobro humusno zemljo oziroma substrat prilagodite izboru rastlin, o čemer se pozanimajte ob nakupu sadik (za rese je na primer nujen kisl prst). Priporočljivo je dodatno gnojenje trajnejših rastlin, posebno pozornost je treba nameniti zadostni količini prsti. Ob sajenju zemljo ob sadikah z rokami dobro potlačite in je po potrebi kasneje dodajte še kakšno pest, saj je njena količina v posodi pomemben dejavnik zagotavljanja optimalnih pogojev za rast zelenih lepotic. V substrat lahko dodate kocke ali kosmiče hidrovlačen ter tako poskrbite, da bo potrebna zalivanja manj. Ne pozabite: rastline so tudi jeseni in pozimi lahko zelo žejne.



desno

Jesenska vetrnica očarljivo cveti v septembru in oktobru. Gnojilo za cvet dodajte vodi približno enkrat na dva tedna.

spodaj

Nandina domestica, ki ji pravijo tudi nebeški bambus, bo uspevala v večji posodi ali košari, ki je znotraj obdana s folijo. Če je jesen dovolj hladna, se bo listje na grmičku obarvalo škrlatno.

Boljši lonci za trpežnejše rastline

- Posode so praviloma keramične, glinaste, kamnite, betonske, plastične, kovinske ali lesene.
- Če sadimo trpežnejše rastline, naj bo tudi posoda temu primerno boljše kakovosti.
- Odpornost posode proti zmrzali bo proizvajalec praviloma označil s snežinko, vsaka posoda, v katero nasujemo prst in posadimo rastline, pa mora imeti tudi odprtino, skozi katero odteče odvečna voda.
- Če so posode zelo globoke, lahko za manjšo porabo prsti vanjo najprej postavimo narobe obrnjen manjši cvetlični lonec in čez nasujemo nekaj večjih prodnikov.

